

Тема 5. Регіональна безпека

1. Постбіполярність та нові підходи в організації міжнародних зв'язків.
2. Регіональний комплекс безпеки.
3. Регіональні системи колективної безпеки.
4. Безпекова ситуація у Східній Європі.
5. *Роль України у системі безпеки Східної Європи.*
6. *Система безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР).*
7. *Система безпеки в Латинській Америці.*
8. *Система безпеки на Близькому Сході.*

Питання для обговорення

1. Що означає постбіполярність у міжнародних відносинах?
2. Які основні риси регіонального комплексу безпеки?
3. У чому полягає криза системи колективної безпеки у Європі?
4. Які наслідки агресії РФ проти України для регіональної безпеки?
5. Що таке «безпековий вакуум» і чому він виник?
6. Яку роль відіграють міжнародні організації у забезпеченні безпеки?
7. Чому їх ефективність обмежена?
8. Як національний прагматизм впливає на міжнародну безпеку?
9. Які ризики породжує одностороння політика держав?
10. Як економічні кризи впливають на безпекову ситуацію?
11. Які фактори дестабілізації у Східній Європі?
12. Яка роль України у стримуванні агресії?
13. Чому Україну називають «форпостом» європейської безпеки?
14. Які зміни відбулися в НАТО після 2022 року?
15. Які особливості безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР)?
16. Які ключові конфлікти існують в АТР?
17. Які функції АСЕАН та АТЕС у сфері безпеки?
18. Що таке баланс сил у регіональній безпеці?
19. Які моделі безпеки існують (колективна, спільна, кооперативна)?
20. У чому відмінність між ними?
21. Які недоліки системи колективної безпеки?
22. Які принципи спільної безпеки?
23. Що передбачає безпека на основі співробітництва?
24. Які особливості безпеки в Латинській Америці?
25. Як інтеграційні процеси впливають на безпеку регіону?
26. Які виклики існують на Близькому Сході?
27. Які наслідки «Арабської весни»?
28. Яку роль відіграють зовнішні актори у конфліктах?
29. Чому Близький Схід є глобально значущим регіоном?
30. Які перспективи формування нової архітектури безпеки?

Ситуаційні завдання

1. Ситуація: Гібридна агресія проти держави Європи

Уявіть, що одна з країн Східної Європи стикається з комплексною гібридною агресією: масовані кібератаки на енергетичну інфраструктуру, дезінформаційні кампанії у ЗМІ, підтримка сепаратистських рухів і провокації

на кордоні. Формально військового вторгнення немає, але ситуація стрімко дестабілізується.

Завдання:

- Визначте ключові ознаки гібридної війни
- Запропонуйте механізми реагування на національному рівні
- Оцініть можливості залучення міжнародних організацій (НАТО, ЄС)
- Сформулюйте комплексну стратегію протидії

2. Ситуація: Формування нової системи безпеки

Після руйнування попередніх механізмів безпеки в регіоні виникає «безпековий вакуум». Країни регіону не довіряють одна одній, міжнародні організації не здатні ефективно реагувати.

Завдання:

- Проаналізуйте причини виникнення вакууму
- Запропонуйте модель нової регіональної системи безпеки
- Оберіть (і обґрунтуйте) тип: колективна, спільна або кооперативна
- Визначте роль ключових держав у новій системі

3. Ситуація: Територіальний конфлікт в АТР

Дві держави Азійсько-Тихоокеанського регіону вступили в конфлікт через спірні острови. До конфлікту опосередковано залучені великі держави (США, Китай), що підвищує ризик ескалації.

Завдання:

- Визначте фактори ескалації конфлікту
- Оцініть роль балансу сил
- Запропонуйте дипломатичні механізми врегулювання
- Визначте, яка модель безпеки буде найбільш ефективною

4. Ситуація: Вихід держави з системи колективної безпеки

Одна з держав вирішує вийти з міжнародного безпекового альянсу, мотивуючи це прагненням до нейтралітету та самостійності.

Завдання:

- Проаналізуйте причини такого рішення
- Визначте ризики для самої держави
- Оцініть наслідки для регіональної безпеки
- Запропонуйте альтернативні гарантії безпеки

5. Ситуація: Економічна криза в Латинській Америці

У кількох країнах регіону одночасно виникає економічна криза: падіння цін на сировину, зростання безробіття, соціальні протести.

Завдання:

- Визначте взаємозв'язок економіки і безпеки
- Проаналізуйте ризики політичної нестабільності
- Оцініть роль регіональних організацій
- Запропонуйте шляхи стабілізації ситуації

6. Ситуація: Зростання впливу Китаю

Китай активно інвестує в інфраструктуру та економіку країн Латинської Америки та АТР, поступово витісняючи інші глобальні центри сили.

Завдання:

- Оцініть позитивні та негативні наслідки цього процесу
- Проаналізуйте вплив на регіональну безпеку
- Визначте реакцію інших держав (США, ЄС)
- Спрогнозуйте довгострокові наслідки

7. Ситуація: Громадянська війна на Близькому Сході

У країні Близького Сходу розпочалася громадянська війна, у яку втручаються зовнішні держави, підтримуючи різні сторони конфлікту.

Завдання:

- Визначте причини конфлікту
- Проаналізуйте роль зовнішніх акторів
- Оцініть гуманітарні наслідки
- Запропонуйте шляхи мирного врегулювання

8. Ситуація: Ризик глобалізації конфлікту

Локальний конфлікт між двома державами загрожує перерости у ширший міжнародний конфлікт через залучення союзників.

Завдання:

- Визначте фактори, що сприяють ескалації
- Проаналізуйте ризики для міжнародної безпеки
- Запропонуйте заходи стримування
- Застосуйте концепцію кооперативної безпеки

9. Ситуація: Україна як ключовий безпековий актор

Україна отримує нові гарантії підтримки від міжнародних партнерів і посилює свою роль у системі європейської безпеки.

Завдання:

- Визначте стратегічні напрями розвитку безпекової політики України
- Оцініть її роль у стримуванні агресії
- Проаналізуйте співпрацю з НАТО та ЄС
- Сформулюйте довгострокову стратегію

10. Ситуація: Посилення ролі регіональних альянсів

Світова система безпеки стає більш регіоналізованою: зростає роль регіональних союзів, тоді як глобальні організації втрачають ефективність.

Завдання:

- Порівняйте ефективність регіональних і глобальних структур
- Визначте переваги та недоліки регіоналізації безпеки
- Проаналізуйте приклади (ЄС, НАТО, АСЕАН)
- Запропонуйте оптимальну модель глобальної безпеки

Теми для доповідей та рефератів

1. Регіональна безпека у постбіполярному світі
2. Криза європейської системи безпеки
3. Роль України у Східноєвропейському безпековому просторі
4. Моделі колективної безпеки: теорія і практика
5. Безпека в Азійсько-Тихоокеанському регіоні
6. Інтеграційні процеси і безпека в Латинській Америці
7. Геополітика Близького Сходу
8. Гібридні загрози у сучасному світі
9. Роль НАТО та ЄС у глобальній безпеці
10. Перспективи нової архітектури міжнародної безпеки

Тести

1. Постбіполярність означає:

- А. Світ без держав
- Б. Домінування однієї держави
- В. Перехід після холодної війни
- Г. Військову рівновагу
- Д. Ізоляцію держав

2. Основна причина кризи безпеки в Європі:

- А. Економічна криза
- Б. Агресія РФ
- В. Клімат
- Г. Демографія
- Д. Інтеграція

3. «Безпековий вакуум» – це:

- А. Відсутність армії
- Б. Відсутність ефективних механізмів безпеки
- В. Надлишок зброї
- Г. Союз держав
- Д. Економічна проблема

4. Україна виконує роль:

- А. Посередника
- Б. Спостерігача
- В. Форпосту безпеки
- Г. Ізольованої держави
- Д. Агресора

5. НАТО після 2022 року:

- А. Ослабло
- Б. Розширилось
- В. Ліквідоване
- Г. Ігнорує конфлікти
- Д. Втратило вплив

6. Основний принцип колективної безпеки:

- А. Індивідуалізм
- Б. Спільна відповідь на агресію

- В. Економіка
- Г. Ізоляція
- Д. Конкуренція

7. Недолік колективної безпеки:

- А. Пасивність
- Б. Ескалація конфліктів
- В. Економічні витрати
- Г. Відсутність союзів
- Д. Надмірна дипломатія

8. Спільна безпека передбачає:

- А. Конфлікт
- Б. Домінування
- В. Взаємність
- Г. Ізоляцію
- Д. Агресію

9. Кооперативна безпека орієнтована на:

- А. Війну
- Б. Превенцію конфліктів
- В. Санкції
- Г. Блоки
- Д. Оборону

10. Основний фактор безпеки в АТР:

- А. Релігія
- Б. Баланс сил
- В. Клімат
- Г. Демографія
- Д. Культура

11. АСЕАН – це:

- А. Військовий блок
- Б. Економічно-політичне об'єднання
- В. Союз НАТО
- Г. Орган ООН
- Д. Альянс США

12. Головна проблема безпеки в АТР:

- А. Кліматичні зміни
- Б. Відсутність ресурсів
- В. Територіальні конфлікти
- Г. Демографічна криза
- Д. Культурні відмінності

13. Ядерне питання в АТР характеризується:

- А. Повною відсутністю загроз
- Б. Низьким рівнем ризику
- В. Високим рівнем напруженості
- Г. Контролем ООН
- Д. Вирішенням проблеми

14. Економічна модель Латинської Америки традиційно базується на:

- А. Високих технологіях

- Б. Сировинному експорту
- В. ІТ-секторі
- Г. Туризмі
- Д. Освіті

15. МЕРКОСУР – це:

- А. Військовий союз
- Б. Економічне інтеграційне об'єднання
- В. Політичний блок НАТО
- Г. Організація ООН
- Д. Союз країн Азії

16. НАФТА сприяла:

- А. Ізоляції економік
- Б. Зниженню торгівлі
- В. Економічній інтеграції
- Г. Політичній нестабільності
- Д. Розпаду держав

17. Близький Схід має стратегічне значення через:

- А. Освітній рівень
- Б. Енергоресурси та транспортні шляхи
- В. Туризм
- Г. Клімат
- Д. Культуру

18. «Арабська весна» розпочалася у:

- А. 2001 році
- Б. 2008 році
- В. 2011 році
- Г. 2015 році
- Д. 2020 році

19. Основна загроза безпеці на Близькому Сході:

- А. Урбанізація
- Б. Міграція
- В. Міждержавні та внутрішні конфлікти
- Г. Освіта
- Д. Торгівля

20. «Ісламська держава» – це:

- А. Держава ООН
- Б. Політична партія
- В. Терористична організація
- Г. Економічний союз
- Д. Релігійна організація без політики

21. Проксі-конфлікти – це:

- А. Прямі війни
- Б. Війни через посередників
- В. Економічні суперечки
- Г. Внутрішні конфлікти
- Д. Інформаційні війни

22. Суперництво Ірану і Саудівської Аравії має характер:

- А. Економічний
- Б. Релігійно-політичний
- В. Освітній
- Г. Культурний
- Д. Технологічний

23. Роль України після 2022 року:

- А. Нейтральна
- Б. Пасивна
- В. Ключовий фактор безпеки
- Г. Ізольована
- Д. Економічна

24. Європейський Союз у сфері безпеки застосовує:

- А. Військові перевороти
- Б. Санкції
- В. Ізоляцію
- Г. Колонізацію
- Д. Війни

25. ОБСЄ характеризується:

- А. Високою ефективністю
- Б. Обмеженою ефективністю
- В. Військовою силою
- Г. Домінуванням
- Д. Ізоляцією

26. Гібридні загрози – це:

- А. Лише військові дії
- Б. Лише економічні санкції
- В. Поєднання різних методів впливу
- Г. Лише інформаційна війна
- Д. Дипломатія

27. Регіональна безпека є:

- А. Незалежною від глобальної
- Б. Частиною глобальної системи
- В. Локальною
- Г. Військовою
- Д. Політичною

28. Баланс сил означає:

- А. Домінування однієї держави
- Б. Рівновагу потенціалів держав
- В. Відсутність армії
- Г. Економічну кризу
- Д. Союз держав

29. Міжнародне право є:

- А. Необов'язковим
- Б. Основою безпеки
- В. Формальністю
- Г. Політикою
- Д. Рекомендацією

30. Сучасний міжнародний порядок характеризується:

- А. Стабільністю
- Б. Ізоляцією
- В. Нестабільністю
- Г. Гармонією
- Д. Єдністю

31. Економічна криза впливає на безпеку через:

- А. Зменшення ризиків
- Б. Посилення стабільності
- В. Зростання нестабільності
- Г. Ізоляцію
- Д. Розвиток

32. Популізм у політиці:

- А. Стабілізує систему
- Б. Не впливає
- В. Дестабілізує
- Г. Покращує економіку
- Д. Посилює право

33. Регіональні союзи у сучасному світі:

- А. Зникають
- Б. Послаблюються
- В. Посилюються
- Г. Ізольуються
- Д. Не впливають

34. Роль Китаю у Латинській Америці:

- А. Зменшується
- Б. Відсутня
- В. Зростає
- Г. Ізольується
- Д. Нейтральна

35. США у регіональній безпеці:

- А. Втратили вплив
- Б. Не беруть участі
- В. Зберігають вплив
- Г. Ізольовані
- Д. Пасивні

36. Конфлікт у Сирії:

- А. Економічний
- Б. Громадянська війна
- В. Культурний
- Г. Освітній
- Д. Торговий

37. Ізраїльсько-палестинський конфлікт є:

- А. Вирішеним
- Б. Тимчасовим
- В. Тривалим
- Г. Економічним

Д. Несуттєвим

38. Кліматичні зміни:

А. Не впливають на безпеку

Б. Є новим фактором загроз

В. Лише економічні

Г. Локальні

Д. Тимчасові

39. Міграція у сучасному світі:

А. Не пов'язана з конфліктами

Б. Є наслідком конфліктів

В. Лише економічна

Г. Локальна

Д. Незначна

40. Майбутнє міжнародної безпеки залежить від:

А. Ізоляції держав

Б. Військової сили

В. Міжнародної співпраці

Г. Економіки

Д. Політики окремих країн